

Ilustrirani **Slovenec**

Leto IV

Tedenska priloga »Slovenca« (št. 253) z dne 4. XI. 1928

Štev. 45

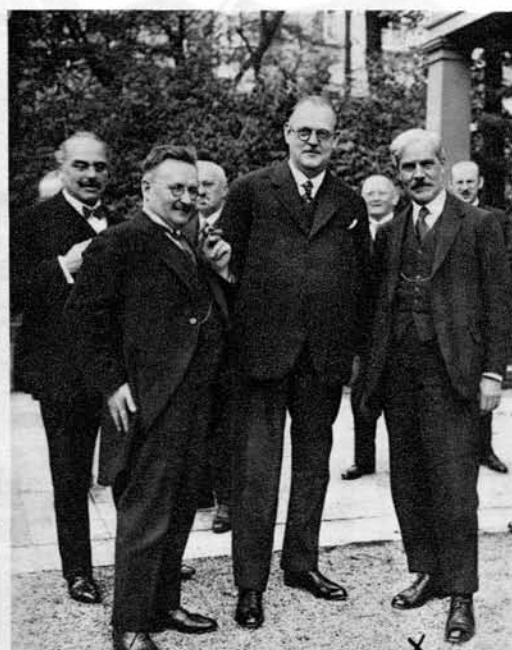
Poslednji letošnji pozdravi z naših planin
Partija ob triglavskih jezerih.

Foto: prof. Ravnik.

Novi ogromni nemški zrakoplov „Grof Zeppelin“

s katerim je priplul njegov zgraditelj, dr. Eckener, kljub silnim viharjem med potom, dne 15. p. m. v Ameriko.

Ramsay Mac Donald (X)

voditelj angleške delavske stranke, se je mudil pred kratkim v Pragi in v Berlinu. Slika nam ga kaže v družbi nemškega kanclerja Müllerja (v sredi) in preds. nem. parlamenta, Löbeja (na levi).

Katastrofa v Pragi

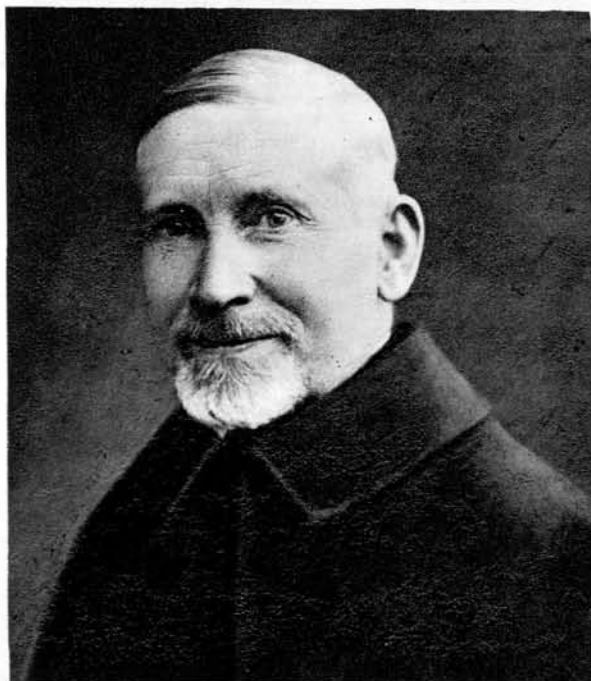
Dne 9. oktobra t. l. se je v hipu podrla v Pragi sedemnadstropna železobetonska stavba, tik pred dovršitvijo. Zahtevala je skoro 50 smrtnih žrtev in več težko ranjenih. Nekaj dni nato se je zrušila še druga nova hiša in pred kratkim smo brali o podobni nesreči v Parizu.

Ta katastrofa je dala časopisju povod za upravičeno kritiko brezvestnosti nekaterih stavbenikov in organov, ki bi bili dolžni nadzorovati kakovost stavb. V hlastanju za čim večjimi profiti uporabljajo namreč nekateri stavbeniki vedoma popolnoma ničvredni material, zlasti tam, kjer vedo, da je stranka popolni laik in je preveč nevedna, da bi mogla sama kontrolirati. Uprav škandal je pa, da mora v slučaju, da pride stranka takim brezvestnostim na sled, beračiti od Poncija do Pilata in še ne more dobiti pravice. — Naša slika nam kaže razvaline zrušene hiše v Pragi.

Jon Svenson

(glej sliko na levi.)

Slovenci poznamo menda najmanj literaturo ledene Islandije. Niti ene stvari še nimamo prevedene na naš jezik. In vendar je tudi mrzla Islandija rodila več umetnikov svetovnega slovesa. Danes opozarjamo le na Jona Svensona, ki je obhajal lani svojo 70. letnico. Njegova dela so pravi biseri literature za odraslo mladino in le žal, da nimamo še nobenega prevedenega v slovenščino.

Večina Svensonovih del nam opisuje njegovo lastno pestro, bogato in velezanimivo življenje. »Nonni«, tako so nazivali Svensona v otroških letih doma, je živel do 13. leta v svoji domovini. Sam se je naučil brati in pisati, prejel je že kot otrok Islandijo vse križem in spoznal bogato zakladnico islandskih narodnih pesmi in pripovedk. Ta svoja otroška leta popisuje v prekrasnih »Solnčnih dnevih« in v knjigi »Iz Islandije«, ki nas popolnoma uvedeta v to skrivnostno severno deželo.

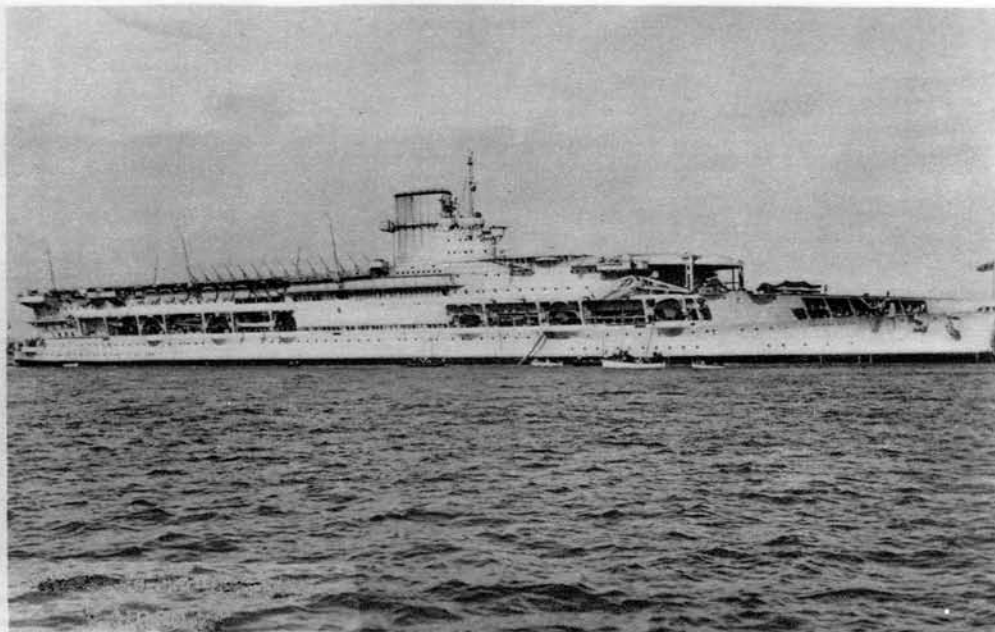
Ko je dopolnil Nonni 13 let, ga je poslala mati v Avignon, kjer ga je hotel vzgajati neki bogati plemič. Z majhno jadrnico je odplul z Islandije, viharji so ga zanesli v Severno ledeno morje in šele po mnogih nevarnostih je prispel na Dansko. To svojo romantično pot nam popisuje v »Nonniju«. Ker je prav tedaj izbruhnila francosko-nemška vojna, je moral ostati eno leto v Kopenhagnu, ki nam ga velezanimivo slika v »Mestu na morju«. Kmalu se je pa podal vnovič na pot in je prepotoval nekatere danske otoke, ki nam jih slika v velezanimivih »Pustolovščinah na otokih«. Oheta se nam pa še »Nonni v Franciji«.

Vsem, ki razumejo nemški, ne moremo dovolj toplo priporočati teh Svensonovih del, ki jih je izdalo Herderjevo založništvo v Freiburgu, dobe se pa tudi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Gledali bodo v njih popolnoma nov svet.

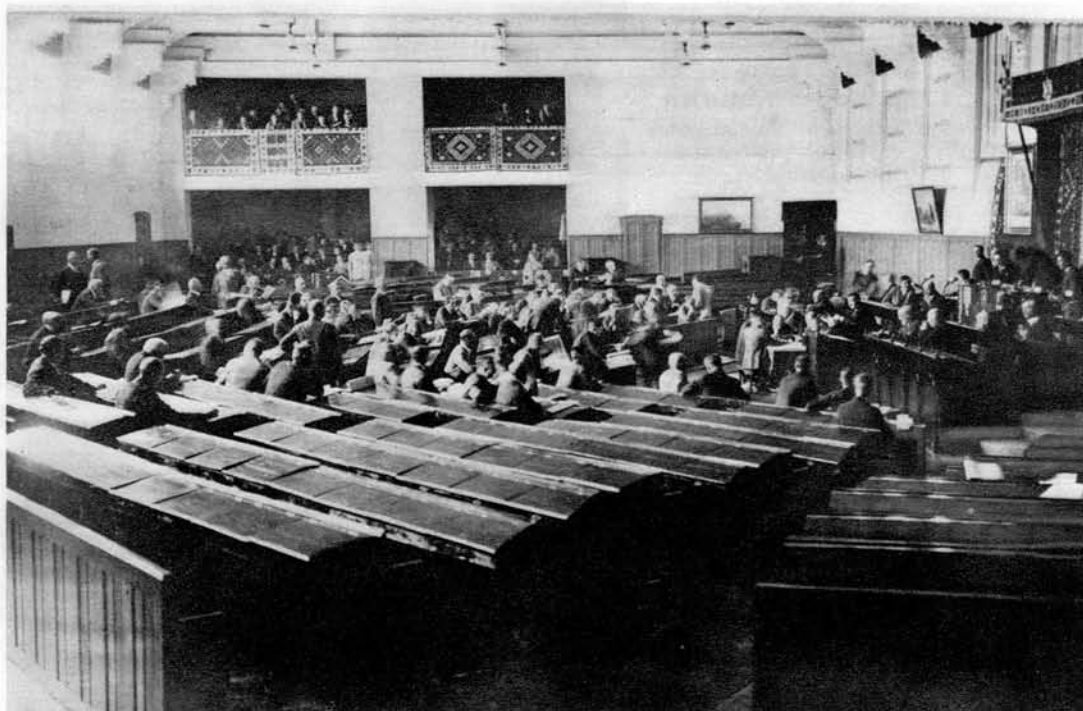
Maršal L. Franchet d'Esperey

zmagovalec s solunske fronte, se je mudil od 17.—19. p. m. tudi v Sloveniji. Slika nam kaže njegov prihod v hotel »Union«.

Angleška mornarica v jugoslovanski vodo

Nedavno je obiskala zopet večja eskadra angleške vojne mornarice našo državo. Naša slika nam kaže matično ladjo za hidroplane »Courageux« v pristanišču v Šibeniku.

Iz naše narodne skupščine

Dne 17. p. m. je začela naša narodna skupščina zopet z rednim delom. Odkar je KDK zapustila parlament, je v njem mir in vrši se pridno delo. Skoro vseh dosedanjih 10 let je bila skupščina zgolj pozorišče prerekanj in »nadmodrivanj«, pri tem je pa trpela vsa država, zlasti pa gospodarsko življenje, ker ni bilo mogoče »spraviti skozi« niti najpotrebnejših in najnujnejših zakonov. Odkar je prevzel državno krmilo v roke dr. Korošec, se pa obrača kar vidno na bolje. Že meseca avgusta so bili sprejeti štirje važni novi zakoni (opozarjamo le na državljanski zakon), sedaj po počitnicah so bili pa izglasovani zopet štirje, toda vlada nam obeta že v najkrajšem času razen proračuna še nove, med katerimi bodeta najvažnejša in najpotrebnejša zakon o osrednji upravi in občinski zakon. — Slika nam kaže pogled v našo narodno skupščino med sejo. Na desni je predsedstvo, pod njim pa ministrske klopi.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Knafelc Alojzij
(* 1859), planinec.

Jasinski Michail Nikitič
(* 1862), pravni zgodovinar.

Jerovšek Anton
(* 1874), duhovnik.

Franc Jožef I.

Avstrijski cesar, ki je vladal Avstro-ogrsko monarhijo 67 let tako, da je že 2 leti po njegovi smrti razpadla.

Literatura o vzrokih in povzročiteljih svetovne vojne je že neizmerno narasla in nobenega dvoma ni, da se bo potiskalo o tem še na vagonih papirja. Razumljivo je, da se bodo odkrile še mnoge, doslej neznane podrobnosti, toda v glavnih obrisih si je človeštvo na jasnem že danes. Povzročili so jo angleško-nemška gospodarska tekma, francosko-nemški boj za Alzacijo in avstrijski strah pred Jugoslavi, a povod zanjo sta dali avstrijska diplomacija in izzivajoče večno nemško rožljanje z mečem. To poslednje je tudi povzročilo, da so izzvali Nemci proti sebi pol sveta, zaradi česar jih končno ni mogla rešiti tudi njih sijajna armada z najznamenitejšimi vojskovodji. Apelirali so ob vsaki priliki samo na meč in pod mečem so končno tudi obležali.

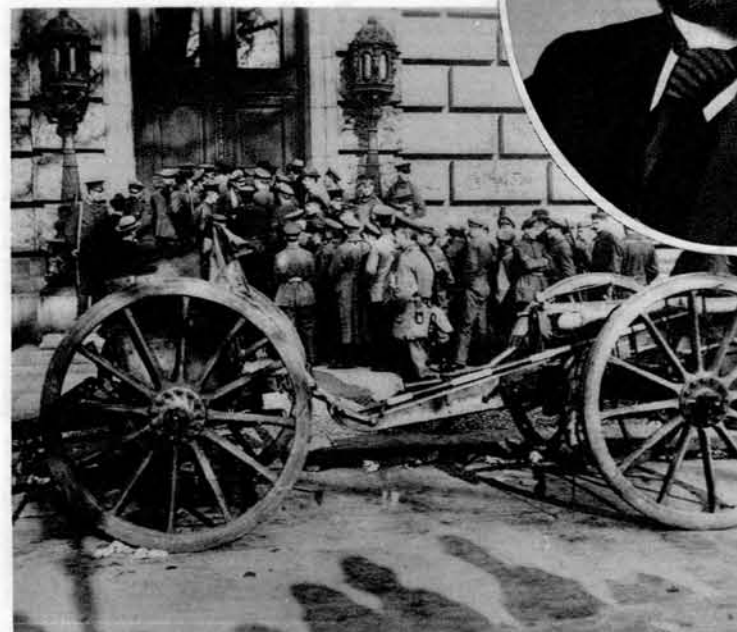
Mali narodi v porečju srednje Donave niso bili načelno protiaustrijski. Znano je, da je sam Palacky izрек: »Ako bi Avstrije ne bilo, bi jo bilo treba ustvariti.« Bilo je tu mnogo jako važnih činiteljev, ki so upravičevali obstoj Avstro-ogrske monarhije, toda Nemec je menda najslabši vladar tujih ljudstev in pokrajin. Ko je bil poraz osrednjih velesil že na dlani, so vladajoči avstrijski nemški krogi še vedno sanjali o popolni zadušitvi avstrijskih nenemških narodov. Prvi in edini argument Nemca je sila, meč in ker so nenemški avstrijski narodi uvideli,

Pogled na „novi dvor“
na Dunaju, rezidenco Habsburžanov. Tu je stoloval rod, ki bo ostal zapisan v zgodovini s krvavimi črkami.

Na desni:
Filip Schcheidemann
vodja nemških „social-patriotov“, govori ob prevratu berlinski množici.

Spodaj:
Grof Štefan Tisza
reprezentant madžarske oligarhije, ki je bila inicijatorka vse avstrijske protijugoslovanske politike. Tisza je bil med vso vojno ogrski minist. predsednik, o prevratu je bil pa umorjen.

Vojaki čakajo v prevratniš dneš pred parlamentom v Berlinu sklepov nemškega drž. zbora.

Zborovanje vojniš mornarjev ob prevratu v Kielu, glavnem oporišču nemške vojne mornarice.

Ob desefletici prevrata

Pogled na berlinski dvor

rezidenco nemških cesarjev. Kar so ustvarili prvi nemški cesarji s Bismarckom, je uničil Viljem II.

Na levi:
Iz prevratniš dni v Berlinu

skupina zastopnikov delavskega in vojaškega sveta pred vojašnico ulancev v Berlinu.

Spodaj:
Bolgarski car Ferdinand

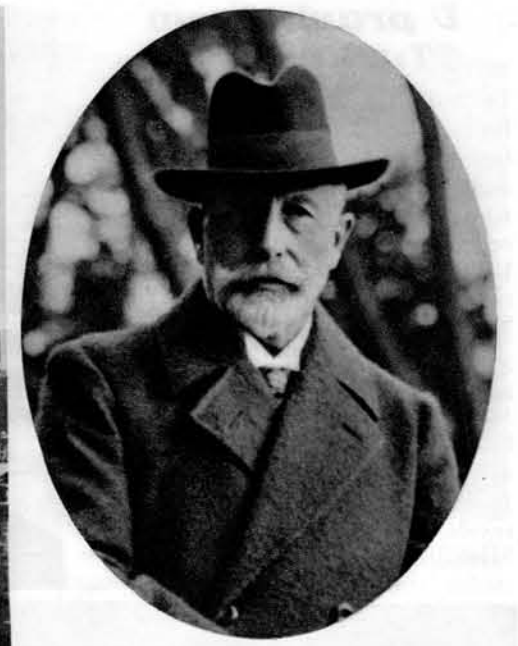
ki je s svojo nesrečno protisrbsko politiko toliko škodoval bratski Bolgarski in s tem vsemu Jugoslovanstvu. Bogdaj, da bi čim prej prišlo zopet do iskrenega prijateljstva med vsemi Jugoslavi od Crnega morja do Soče.

Prevrat v Berlinu: množica naskoči palačo „Marshall“.

Prevrat v Berlinu: govornik govori množici pred cesarskim dvorom o priliki proglasitve republike dne 10. nov. 1918.

Viljem II.

Zadnji nemški cesar, ki je s svojo nadutostjo izzval proti sebi ves svet. (Slika je posneta v gradu Doornu, kjer sedaj živi.)

kaj jih čaka po eventualni nemški zmagi, so napeli vse svoje sile, da to zmago onemogočijo. Res je, da je imela tudi antanta milijonske armade in znamenite vojskovodje, toda kdo ve, če bi ne bile osrednje velesile prisilile antante k zanje ugodnemu miru še pred vstopom Amerike v vojno, če bi ne bili antanti prav krepko pomagali nenemški avstrijski narodi sami s tem, da so od meseca do meseca holj slabili odporno moč Avstro-Ogrske. Neizpodbitno dejstvo je zato, da se nimamo zahvaliti za naše osvobojenje zgolj zavezniškim armadam, temveč smo k našemu osvobojenju prispevali tudi sami prav znaten tribut in se ima tudi antanta zahvaliti za svojo zmago v precejšnji meri posredni pomoči, ki jo je našla med avstrijskimi nenemškimi narodi.

Prevrat tedaj nikakor ni »opereta«, kakor ga skušajo večkrat označevati razni kavarniški modrijani, temveč je poslednji prizor velikega in globokega zgodovinskega procesa po svobodi hrepenčih narodov. Spomin nanj mora biti zato vsakemu svet, saj je zakopana in zgoščena v njem vsa ljubezen in energija vsega naroda, kri tisočev, trpljenje in sanje milijonov. To naj bi večkrat pomislila zlasti mladina in se večkrat poglobila v našo trpko politično zgodovino. Ne bo ji škodilo!

V pravljičnem Turkestanu

Turkestan je eden izmed onih delov osrednje Azije v širšem pomenu besede, ki jih pozna Evropa še jako malo, povprečni izobraženec pa komaj dobro po imenu. Razprostira se med Kaspiškim morjem, reko Ural, Mongolijo, zapadno Sibirijo in Hindukuš-Kurilunom. Rusi so ga poskusili osvojiti že v 18. stoletju, kar se jim tedaj še ni posrečilo, pač pa potem v 19. stoletju. Od l. 1859. dalje so ga zasedali kos za kosom, dokler niso postali l. 1898. njegovi popolni gospodarji. Tvoril je samostojno gubernijo. Po ruski revoluciji je nastalo tudi tu nekaj samostojnih sovjetskih republik.

Pogled na bazar v Buřari

glavnem mestu istoimenske sovjetske republike v ruskem Turkestanu. Mesto je obdano še danes z 12 km dolgim in 8 m visokim obzidjem in šteje 75.000 prebivalcev.

Spodaj:

Turkmenke, zavite v pajčolane iz žime, prodajajo na trgu v Samarkandu ročna dela.

Skupina mrkih dervišev, ki tvorijo nekako plemstvo Turkeстана.

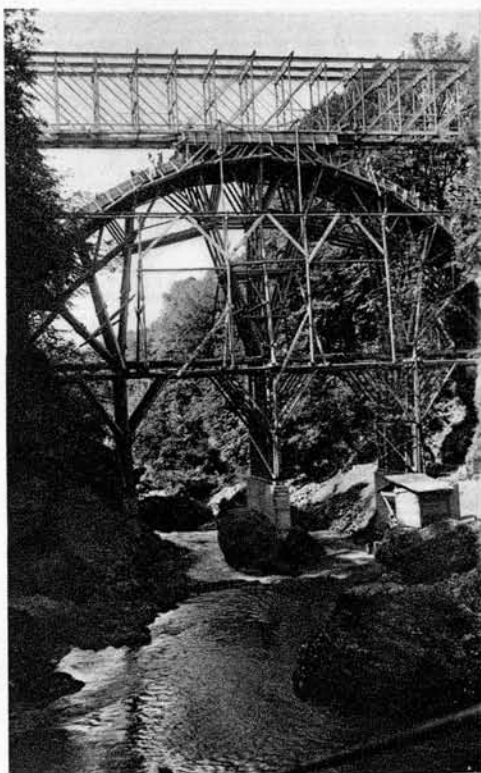
Spodaj:

Promet na turkestarskih stepah se vrši večidel s pomočjo dromedarjev.

Turkestan obsega 1.48 milijonov kvadratnih metrov s skoro 5 milijonov prebivalcev. Glavno mesto je Taškent, ki šteje 250.000 prebivalcev in ima svoje vseučilišče.

Večji del Turkeстана pokriva neizmerne stepe, na katerih se pasejo tisoči in desetisoči goved. Najbolj je pa poznan po ogromnih bombaževih poljih in Turkestan spada med najbogatjše svetovna zalagališča z bombažem in je z njim prekrboval skoro vso znatno rusko tekstilno industrijo. Pridelovanje je urejeno jako moderno. Važno je tudi tamošnje pridelovanje svile. Po veri so Turkestarsci mohamedani, po plemenu pa pripadajo kaukaškemu in mongolskemu. Njih kulturna stopnja je še jako nizka in so smatrali n. pr. ropanje še nedavno za popolnoma normalen poklic. Razni rodovi si volijo kane za poglavarje.

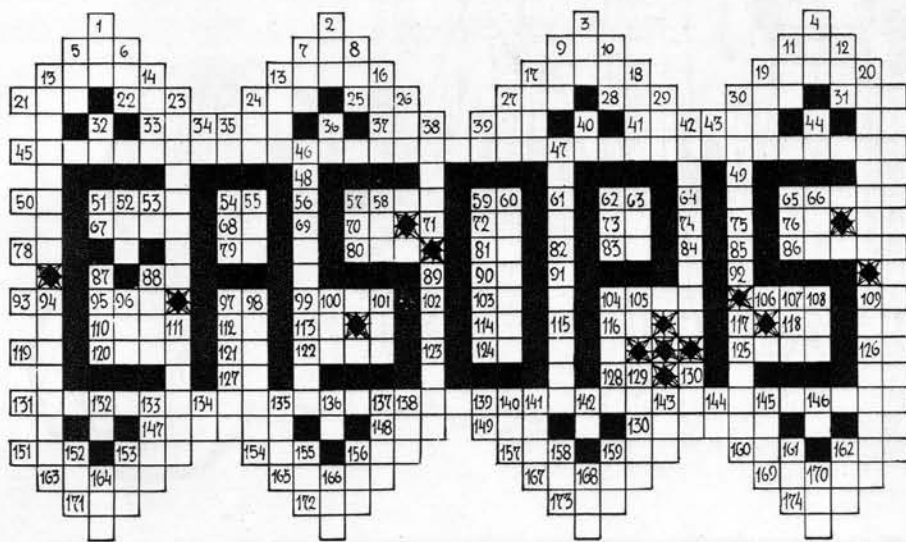
Pogled na postajo Uršna sela pri Novem mestu

To je ena najlepših železniških postaj v Jugoslaviji in dokaz, kaj more storiti zmisel za ličnost.

Na levi:

Gradba novega mostu preko Kokre pri Kranju

Slika nam kaže ogrodje za betonski obok. Novi most, ki leži nad 30 m nad vodo in je eden največjih v Sloveniji, bo izredno zanimivo tehnično delo in jako slikovit. Gradi ga tvrdka „Slograd“.

Rešitve ugank iz št. 42. in 43. objavimo prihodnjič.

13. del črevesa; 16. geometrijski lik; 17. del noge; 18. reka na Češkem; 19. pijača; 20. pisatelj »Literarne vede«; 23. pomembna oseba; 24. poljsko orodje; 26. število; 27. gorivo; 29. tatarski poglavar; 30. čistilno sredstvo; 32. kratka pri svetnikih; 34. vstavi; te; 35. nota; 36. vprašalna členica (pri Prešernu); 38. Tebanski kralj; 39. prislov kraja; 40. morda; 42. mesto v Bosni; 43. enota sile; 44. pogojna členica; 46. znameniti nemški filozof; 47. časnikar in mladinski pisatelj, zadnjo črko priimka je treba vzeti tudi kot prvo črko imena; 51. razum; 52. izrek; 53. rimski denar; 54. kaznivo dejanje; 55. moško ime; 57. lepilno sredstvo; 58. žensko ime; 59. sol kremenčeve kisline; 60. navodilo (tujka); 62. komični filmski igralec; 63. čutni organ; 65. pravoslavni duhovnik; 66. število; 67. ime keliha, iz katerega je pil Kristus po nemški pravljici na zadnjo večerjo; 68. poklic; 69. zdravilišče na Hrvaškem; 94. porednež; 96.

organ; 97. hitrost; 98. moško ime; 100. grško božanstvo; 101. želzelka; 104. jurček; 105. ima voz; 107. zločin; 108. žensko ime; 109. mestece v sev. Srbiji; 111. ptica; 117. mlad slov. literat; 129. vrsta ptice; 130. žensko ime; 132. trdilna členica; 133. maščoba; 134. predlog; 135. prav tak; 136. kratka pri podpisih; 137. ljubljanski krznar; 138. orožje; 139. predlog; 140. prometno sredstvo; 141. psovka; 142. vzklík; 143. doba; 144. okrajšava za šolski red; 145. rastlina; 146. števnik; 152. nota; 153. stoletje; 155. poklonilo; 156. prevajalec iz italijanske v slovensko; 158. pesem; 159. zobna pasta; 161. vojskovodja; 162. dobimo pri krstu; 164. jakost; 166. produkt gorenja; 168. znamka za ure; 170. moško ime.

Za pravilno rešitev sta določeni nagradi: 1. Haggard, Jutrnanja zvezda; 2. Baar, Zadnja pravda.

Sergej Minclov:

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

IX. poglavje.

Grigorjevka ni bila bogata, ne velika. Štela je samo kakih deset kmetij. Tudi hiše niso bile nič lepe, zdele so se majhne in temne. Bolj zase je stala ena večja, menda premožnejša in tja sta zavili trojki na dvorišče. Čudna reč: saj sli vendar niso prišli posebno daleč od Minusinskega naprej, pa se je zdelo, da so že kje v drugem kraljestvu. Okrog so se videle samo tajga in mrke gore. Tudi ljudstvo je bilo drugačno: krščansko sicer, a vendar ne več rusko. Bili so bolj nizke, čokate postave, črnkastih las, temnejših obrazov, držali pa so se ko kisló vreme; ni bilo več one ruske prijaznosti.

Gospodar je začul kraguljčke in potnikom prišel naproti. Tudi on ni bil nič podoben Mihalu

Fjodoriču. Kaj še! Bil bi kaj pripraven za slikarja, če bi hotel vpodobiti magari očaka Abrahama. A ta tukaj je bil sličen — Bog ne daj — kvečjemu gozd-nemu škrtu! Čez obraz so mu viseli nepočesani, razmršeni črni lasje kakor ovčja volna. Brada pa mu sploh ni hotela rasti: zdelo se je samo, da ima sajast obraz. Obrvi so mu bile zraščene, nos plosek, oči pa so gledale navzkriž, ko da bi mu bil kdo prisolil mimogrede po nosnici udarec s pestjo. Nobenega nastopa ni imel, niti besedice ni znal ziniti gostom v pozdrav. Tudi hiša je bila drugačna: bolj nizka, tesna in zakajena. Vendar je postregel z zeljnato juho (šči) in celo s samovarjem. A samovar je bil, revež, videti ko so ga prinesli na mizo, ko da je ležal ves čas i povodnjem možu, v močvirju: tako je bil plesniv. Menda ga niso nikoli osnažili kakih dvajset let, odkar je prišel iz livarne v Tuli na svet!

Sli so povečerjali in se spravili pit čaj. Povabili so v družbo še gospodarja. Sedel je v kot, na konec

Naš modni kofiček

soke in nizke itd. Ista mnogovrstnost velja za blago: pletenine, svile, baržuni, volnene in kovinske tkanine v vseh mogočih vzorcih.

Naša slika nam omogoča majhen pregled zadnjih modelov. — Za vsakdanjo rabo nudi pleteninska industrija ogromno izbiro in kakor kaže naš drugi model tudi nekaj čisto novega v sestavi vzorcev.

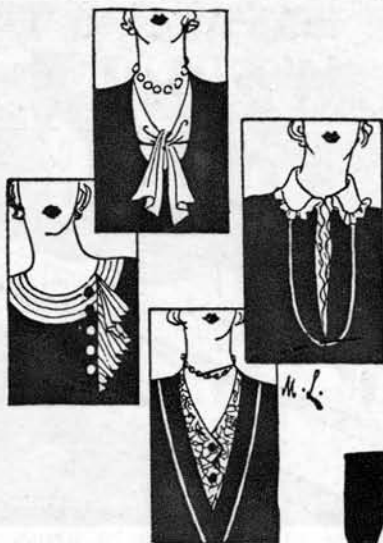
Za obiske je zelo primeren princesni kroj iz svile ali baržuna (1. vzorec). — Kostim osvaja s svojim mladostnim učinkom; če je jopica iz svetlega blaga obšita s temnim krznom, dobimo izredno eleganten vzorec (3. na sliki).

Plašči morejo biti zvončastega kroja, iz svetlega blaga, obšiti s temnim krznom, kakor kaže naš 4. vzorec.

Zadnji vzorec predstavlja najnovejšo stilno obleko, razdeljeno v stopnici, na eni strani podaljšano, ob pasu okrašeno zgolj z velikim cvetom. Ta model je zamišljen v prvi vrsti kot plesna obleka za mlada dekleta.

Svetle garniture

k temnim oblekam kaže naša slička. Taki enostavni okraski izredno poživijo obraz in obleko.

Za jesen in zimo.

Velika modna središča so dvignila zaveso na odru svojih modelov za novo sezijo. Če pogledamo našo sliko, se na prvi pogled prepričamo, da moda — hvala Bogu! — ne prinaša nič čisto novega, nič, kar nam ne bi bilo že iz zadnjih sezij znano. Obleke, kostime, plašče bomo mogli ponositi, ne da bi se morali bati, da bomo nemoderni.

Sploh ima sedanja moda tudi to dobro stran, da se izogiba vsakemu uniformiranju in dopušča vsakemu, da se v modi „po svoji fazoni zveliča“. Tako more biti krilo čisto ravno in gladko ali zvončasto ali stopničasto itd.; poleg tesno oprijemajoče se princezne fazezone imamo čisto enostavne ravne obleke, pa zopet umetno aranžirane, ovite, nagubane; poleg dolgih plaščev poldolge paleto-je, a tudi kratke jopice; klobuke od širokokrajnih do čisto majhnih brez krajev; čevlje od francoskih visokopetnikov do ameriških sportnih čevljev, vi-

Umetne cvetice kot okras

za obleko so zelo značilne za sedanjo modo, ki se čimdalje bolj oddaljuje od moških oblik. Dočim pa se je nekaj časa propagirala stilizirana cvetica, se vrača moda sedaj zopet k naturalističnim oblikam. Šopki in kitice se pa ne pripenjajo na vrh rame, marveč nekoliko niže. (Glej sliko.)

klopi kakor volk na preži. Molče je srkal pijačo, škilil s črnimi očmi v obe strani naenkrat.

Vedenej Savič je pričel vpraševati po konjih, s katerimi bi potoval lahko čez gore. Krivogledač je tako vanj uprl eno oko, ko da mu pripoveduje bogvekake čudeže. Tudi njegov hlapec, ki je stal poleg peči pa poslušal tujce, je pazno pogledal in potem takoj strani obrnil oči. Poslovodji se je zdelo vse to jako sumljivo.

— No, kaj, ali nimate nobenih konj pri vas? — je vprašal. — Tisto že ne... — je odgovoril gospodar: — na vasi bo treba vprašati... Počakaj malo, kmalu bodo itak prišli vsi sem...

Resnico je povedal. Sli še niso bili s čajem gotovi, pa so že prilomastili kmetje posamič, drug za drugim noter. Vsak je hotel videti tuje potnike, poslušati, kake novice imajo. Slednjič se je zbrala vsa vas. Sedli so po klopih vzdolž ob stenah, gledali goste pa molčali. Vsi so bili domačini: črnkasti in prihuljene postave. Samo spredaj sta sedeli dve ruski bradi.

Vedenej Savič je vprašal kmete po konjih — zopet so se vsi spogledali.

— Tisto že... lahko! — se je oglasil en bradač. — A po kaj se pelješ ti tja?

— Kupčije imam... Z Vabilinor, Petrom Mosejičem. Saj ga poznate?

— Poznamo... — so se oglasili vsi skupaj.

Pričeli so se pogajati. A naj se je Vedenej Savič še tako trudil, da bi mu konje samo dali na posodo, niso hoteli kmetje za nič na to pristati.

— Ne, ne damo v najem, kar pokupi konje v svojo last! — so mu venomer ponavljali: — bogve, kaj boste vse prestali na poti. Če ti konj pogine, naj v tvojo škodo, naj bo! Če pa prideš, takoj smo ti jih pripravljeni odkupiti za isto ceno!

Kmetje so seveda imeli prav. Poslovodja je slednjič pristal na to kupčijo, pa je odšel na mizo za šest konj s tovorno opremo in sedli vred sivko in pol (150 rubljev). Razen tega je najel še dva vodnika, tudi na konjih. Tema je moral posebej, zopet vnaprej, plačati po sedem rubljev. Na tistem je vse takoj v glavi zračunal, pa je videl, da manj plača, kakor bi sicer moral minusinskim voznikom. Ni bilo torej nič slabega na tem, da se je Jenisej tako predčasno odprl: saj je še denarce prištel s tem!

Domenili so se, da odrinejo, še preden se zdani. V hribih ne kaže čakati solnce: prepozno pride izza vrhov.

Preden je Vedenej Savič šel spat, je stopil iz hiše ven. Komaj je malo zavil za skedenj, je že stopil iz teme k njemu človek. Vedenej Savič je uprl vanj oči pa spoznal domačega hlapca.

(Dalje prihodnjič.)